

Cauza C-492/08

Comisia Europeană

împotriva

Republicii Franceze

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru — Directiva 2006/112/CE — Taxă pe valoarea adăugată — Cota redusă — Articolul 96 și articolul 98 alineatul (2) — Anexa III punctul 15 — Asistență judiciară — Serviciile prestate de avocați — Remunerare integrală sau parțială de către stat”

Sumarul hotărârii

Dispoziții fiscale — Armonizarea legislațiilor — Impozite pe cifra de afaceri — Sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată — Posibilitatea statelor membre de a aplica o cotă redusă pentru anumite livrări de bunuri și prestări de servicii

[Directiva 2006/112 a Consiliului, art. 96 și art. 98 alin. (2) și anexa III punctul 15]

Un stat membru care aplică o cotă redusă a taxei pe valoarea adăugată serviciilor prestate de avocați, de avocații de pe lângă Conseil d'État și de pe lângă Cour de cassation și de avoués, pentru care aceștia sunt remunerați integral sau parțial de stat în cadrul asistenței judiciare, nu își îndeplinește obligațiile care îi revin în temeiul articolului 96 și al articolului 98 alineatul (2) din Directiva 2006/112 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată.

Astfel, punctul 15 din anexa III la Directiva 2006/112, la care face trimitere articolul 98 alineatul (2) din aceeași directivă, nu autorizează statele membre să aplice o cotă redusă a taxei pe valoarea adăugată tuturor prestațiilor de servicii cu caracter social, ci numai celor acordate de organizații care răspund dublei cerințe de a avea ele însele un caracter social și de a fi angajate în activități de asistență și securitate socială. Reiese că, pentru a respecta conținutul punctului 15 menționat, un stat membru nu poate să aplice o cotă redusă a taxei pe valoarea adăugată unor prestații de servicii acordate de entități private care urmăresc un scop lucrativ numai în temeiul aprecierii caracterului acestor servicii, fără a ține seama în special de obiectivele urmărite de aceste entități apreciate în ansamblul lor și de stabilitatea angajamentului social al acestora.

Având în vedere obiectivele sale globale și lipsa de stabilitate a unui eventual angajament social, categoria profesională a avocaților și a avoués în general nu poate fi considerată ca prezentând un caracter social. Prin urmare, chiar presupunând că serviciile prestate de acești avocați și avoués în cadrul asistenței judiciare au un caracter social și ar putea fi calificate drept „angaja[re] în activități de asistență și securitate socială”, această împrejurare nu este suficientă pentru a conchide că avocații și avoués respectivi pot fi calificați drept „organizații recunoscute ca având un caracter social de către statele membre și angajate în activități de asistență și securitate socială”, în sensul punctului 15 din anexa III la Directiva 2006/112.

(a se vedea punctele 43, 45-47 și 49 și dispozitivul)

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

17 iunie 2010(*)

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru – Directiva 2006/112/CE – Taxă pe valoarea adăugată – Cota redusă – Articolul 96 și articolul 98 alineatul (2) – Anexa III punctul 15 – Asistență judiciară – Serviciile prestate de avocați – Remunerare integrală sau parțială de către stat”

În cauza C-492/08,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 226 CE, introdusă la 14 noiembrie 2008,

Comisia Europeană, reprezentată de doamna M. Afonso, în calitate de agent, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Franceze, reprezentată de domnii G. de Bergues și J.-S. Pilczer, în calitate de agenți, pârâți,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii A. Borg Barthet, M. Ilešić (raportor), M. Safjan și doamna M. Berger, judecători,

avocat general: domnul N. Jääskinen,

grefier: domnul R. Grass,

având în vedere procedura scrisă,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 11 februarie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții să constate că, prin aplicarea unei cote reduse a taxei pe valoarea adăugată (denumită în continuare „TVA”) serviciilor prestate de avocați, de avocații de pe lângă Conseil d'État (Consiliul de Stat) și de pe

lângă Cour de cassation (Curtea de Casație) și de avoués, pentru care aceștia sunt remunerați integral sau parțial de stat în cadrul asistenței judiciare, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 96 și al articolului 98 alineatul (2) din Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (JO L 347, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 3, p. 7).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

2 Directiva 2006/112 a realizat o reformare a Directivei 77/338/CEE a Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată: baza unitară de evaluare (JO L 145, p. 1, denumită în continuare „A șasea directivă”), care este înlocuită începând cu 1 ianuarie 2007.

3 Articolul 96 din Directiva 2006/112, care înlocuiește articolul 12 alineatul (3) litera (a) primul paragraf prima teză din A șasea directivă, prevede:

„Statele membre aplică o cotă standard a TVA, care este fixată de fiecare stat membru ca procent din baza de impozitare și care este aceeași pentru livrarea de bunuri și pentru prestarea de servicii.”

4 Articolul 97 alineatul (1) din Directiva 2006/112, care înlocuiește articolul 12 alineatul (3) litera (a) primul paragraf a doua teză din A șasea directivă, prevede că „[d]e la 1 ianuarie 2006 până la 31 decembrie 2010, cota standard nu poate fi mai mică de 15 %”.

5 Articolul 98 alineatele (1) și (2) din Directiva 2006/112, care corespunde articolului 12 alineatul (3) litera (a) al treilea paragraf din A șasea directivă, prevede:

„(1) Statele membre pot aplica fie una, fie două cote reduse.

(2) Cotele reduse se aplică numai livrărilor de bunuri sau prestațiilor de servicii din categoriile prevăzute în anexa III.

[...]”

6 Anexa III la Directiva 2006/112, intitulată „Lista livrărilor de bunuri și prestațiilor de servicii cărora le pot fi aplicate cotele reduse prevăzute la articolul 98”, menționează la punctul 15 „livrarea de bunuri și prestarea de servicii de către organizații recunoscute ca având un caracter social de către statele membre și angajate în activități de asistență și securitate socială, în măsura în care respectivele operațiuni nu sunt scutite în temeiul articolelor 132, 135 și 136”. Această dispoziție corespunde punctului 14 din anexa H la A șasea directivă.

7 Articolul 132 alineatul (1) litera (g) din Directiva 2006/112, care înlocuiește articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (g) din A șasea directivă, prevede drept una dintre scutirile pentru anumite activități de interes general „prestarea de servicii și livrarea de bunuri direct legate de ajutorul social și securitatea socială, inclusiv cele prestate și livrate de către mine de bătrâni, de organisme de drept public sau de alte organisme recunoscute de statul membru în cauză ca având un caracter social”.

Dreptul național

8 Articolul 279 din Codul general al impozitelor (code général des impôts) (denumit în continuare „CGI”) prevede:

„[...] cota redusă a taxei pe valoarea adăugată de 5,50 % se aplică în ceea ce privește:

f. serviciile pentru care avocații, avocații de pe lângă Conseil d'État și de pe lângă Cour de cassation și avoués sunt remunerați integral sau parțial de stat în cadrul asistenței judiciare;

[...]”

9 Această dispoziție este aplicabilă începând cu 1 aprilie 1991 și rezultă din articolul 32 din Legea finanțelor pentru anul 1991 (la loi de finances pour 1991) (Legea nr. 90-1168 din 29 decembrie 1990), care a supus TVA-ului serviciile prestate de avocați, de avocații de pe lângă Conseil d'État și de pe lângă Cour de cassation și de avoués.

Procedura precontencioasă

10 Prin scrisoarea de punere în întârziere din 10 aprilie 2006, Comisia a atras atenția Republicii Franceze că, în opinia sa, aplicarea unei cote reduse de TVA serviciilor prestate de avocați, de avocații de pe lângă Conseil d'État și de pe lângă Cour de cassation și de avoués în cadrul asistenței judiciare era incompatibilă cu dispozițiile articolului 12 alineatul (3) litera (a) din A șasea directivă coroborate cu cele din anexa H la această directivă.

11 În răspunsul său din 12 iulie 2006, Republica Franceză a invocat obiectivul favorizării accesului la justiție al persoanelor cu o situație socială precară și a susținut că serviciile prestate de avocați și de avoués în cadrul asistenței judiciare se numără printre serviciile prevăzute la punctul 14 din anexa H la A șasea directivă.

12 Întrucât a considerat neconvincător acest răspuns, prin scrisoarea din 15 decembrie 2006, Comisia a adresat acestui stat membru un aviz motivat prin care l-a invitat să adopte măsurile necesare pentru a se conforma dispozițiilor avizului motivat într-un termen de două luni de la primirea acestuia.

13 Prin scrisoarea din 13 februarie 2007, Republica Franceză a reiterat poziția sa potrivit căreia aplicarea unei cote reduse serviciilor prestate de avocați în cadrul asistenței judiciare ar fi conformă dispozițiilor cuprinse în A șasea directivă.

14 Întrucât a considerat argumentele Republicii Franceze neconvingătoare, Comisia a formulat prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Argumentele părților

15 Comisia arată, cu titlu introductiv, că, având în vedere că termenul stabilit pentru ca Republica Franceză să se conformeze avizului motivat expira la o dată situată după 1 ianuarie 2007, aadar după abrogarea celei de A șasea directive, în contextul prezentei acțiuni trebuie să se aplice dispozițiile corespunzătoare ale Directivei 2006/112.

16 Invocând Hotărârea din 18 ianuarie 2001, Comisia/Spania (C-83/99, Rec., p. I-445, punctele 19 și 20), Comisia susține că dispozițiile articolului 98 alineatul (2) și ale anexei III la Directiva 2006/112, întrucât permit statelor membre să deroge de la principiul potrivit căruia este aplicabilă cota normală de TVA, trebuie să fie interpretate în mod strict și conform sensului

obi?nuit al termenilor în cauz?. Or, serviciile prestate de avoca?i, de avoca?ii de pe lâng? Conseil d'État ?i de pe lâng? Cour de cassation ?i de avoués în cadrul asisten?ei judiciare, astfel cum sunt prev?zute la articolul 279 litera f) din CGI, nu ar intra în niciuna dintre categoriile prev?zute în anexa III la Directiva 2006/112 ?i nu ar putea fi asimilate „prest[?]rii] de servicii de c?tre organiza?ii recunoscute ca având un caracter social de c?tre statele membre ?i angajate în activit??i de asisten?? ?i securitate social?” prev?zute la punctul 15 din această anex?.

17 În această privin??, Comisia consider? c? aplicarea punctului 15 men?ionat este supus? la dou? condi?ii, ?i anume, în primul rând, prestarea de servicii respectiv? s? aib? o anumit? calitate ?i, în al doilea rând, s? fie vorba despre o prestare de servicii de o anumit? natur?.

18 În ceea ce prive?te prima condi?ie, Comisia sus?ine c? avoca?ii, de?i pot fi îns?rcina?i ocazional cu misiuni de asisten?? în favoarea beneficiarilor asisten?ei judiciare, nu pot fi considera?i în această calitate drept „organiza?ii recunoscute ca având un caracter social”. Chiar dac? Directiva 2006/112 nu precizeaz? condi?iile ?i modalit??ile recunoa?terii unui astfel de caracter, aceasta pare totu?i s? impun? un anumit grad de permanen?? a rela?iei dintre statul membru ?i contribuabilul ale c?rui servicii beneficiaz? de cota redus?. Or, aplicarea în Fran?a a cotei reduse anumitor servicii prestate de avoca?i nu ar fi legat? de o calitate stabil? a prestatorului, ci numai de faptul c? serviciile men?ionate sunt prestate în cadrul asisten?ei judiciare. Interpretarea propus? de Republica Francez? pentru a ap?ra caracterul compatibil al reglement?rii sale cu directiva men?ionat? ar presupune astfel aplicarea excep?iei prev?zute la punctul 15 din anexa III nu numai prestatorilor care dispun de un statut privilegiat conferit de stat având în vedere caracterul lor social, ci oric?rui contribuabil, cu singura condi?ie ca serviciile în cauz? s? fie remunerate integral sau par?ial de stat.

19 În ceea ce prive?te cea de a doua condi?ie, Comisia consider? c? serviciile prestate de avoca?i în cadrul asisten?ei judiciare nu ar putea fi calificate drept „angaja[re] în activit??i de asisten?? ?i securitate social?”. Aceste servicii ar consta astfel în asisten?? juridic? ?i ar fi de natur? identic? cu cele oferite clien?ilor care nu beneficiaz? de asisten?a de la stat. Faptul c? remunera?ia acordat? avocatului în cadrul asisten?ei judiciare este în general considerat? ca insuficient? nu ar schimba cu nimic această natur? a serviciilor prestate de avocat. Potrivit Comisiei, în mod eronat Republica Francez? sus?ine c? avocatul care asist? un beneficiar de asisten?? judiciar? trece de la o misiune de consiliere ?i de ap?rare la o misiune de asisten?? social?.

20 Potrivit Comisiei, interpretarea propus? de Republica Francez? implic? astfel înlocuirea condi?iei referitoare la natura presta?iilor cu o alta, bazat? pe lipsa de resurse a destinatarilor. Comisia consider? c? dac? această interpretare ar fi re?inut?, s-ar permite astfel aplicarea cotei reduse tuturor presta?iilor care constituie un sprijin pentru persoanele cele mai defavorizate. Cu toate acestea, legiuitorul comunitar a f?cut o alegere deliberat? de a restrânge cazurile de aplicare a cotelor reduse de TVA, adoptând o list? limitativ? a livr?rilor de bunuri ?i a prest?rilor de servicii care pot face obiectul acestora. Pe de alt? parte, TVA-ul, în calitate de tax? general? pe consum, nu permite aplicarea unor cote de impozit diferite în func?ie de nivelul veniturilor fiec?rui destinatar al produselor sau al serviciilor.

21 Pe de alt? parte, Comisia consider? ca fiind întemeiat? argumenta?ia Republicii Franceze potrivit c?reia prin aplicarea cotei standard de TVA serviciilor avoca?ilor ar compromite accesul la justi?ie al persoanelor celor mai defavorizate. În orice caz, aceasta consider? c? urm?rirea acestui obiectiv nu poate justifica nerespectarea dispozi?iilor Directivei 2006/112 care restrâng aplicarea unor cote reduse.

22 Republica Francez? afirm? c? articolul 279 litera f) din CGI este compatibil cu articolele 96 ?i 98 din Directiva 2006/112, având în vedere c? presta?iile pentru care avoca?ii sunt remunera?i

integral sau parțial de stat în cadrul asistenței judiciare îndeplinesc cele două condiții impuse la punctul 15 din anexa III la această directivă.

23 În ceea ce privește prima condiție, Republica Franceză susține că avocații care efectuează prestații în cadrul asistenței judiciare reprezintă organizații recunoscute de Franța ca având un caracter social. Republica Franceză consideră în special că, în această privință, trebuie transpusă interpretarea pe care Curtea a dat-o în Hotărârea din 26 mai 2005, *Kingscrest Associates și Montecello* (C-498/03, Rec., p. I-4427), expresiei identice „organizații recunoscute ca având un caracter social” cuprinse la articolul 13 secțiunea A alineatul (1) litera (g) din Așeza directivă, devenit articolul 132 alineatul (1) litera (g) din Directiva 2006/112. Potrivit acestei interpretări funcționale, noțiunea „organizație” ar fi în principiu suficient de largă pentru a include persoanele fizice și entitățile private care urmăresc un scop lucrativ. În plus, în condițiile în care Așeza directivă, la fel ca Directiva 2006/112, nu precizează condițiile și modalitățile de recunoaștere a caracterului social al organizațiilor în cauză, Curtea ar fi decisă că, în principiu, este de competența dreptului național al fiecărui stat membru să stabilească normele potrivit cărora o astfel de recunoaștere poate fi acordată.

24 Republica Franceză susține că articolul 279 litera f) din CGI îndeplinește criteriile care, potrivit jurisprudenței Curții, trebuie să fie luate în considerare de autoritățile naționale atunci când acestea determină organizațiile care au un caracter social, și anume existența dispozițiilor legislative specifice, caracterul de interes general al activităților contribuabilului în cauză, faptul că ceilalți contribuabili care prestează aceleași servicii beneficiază de o recunoaștere similară, precum și faptul că organismele de asigurări sociale pot asuma în mare parte costurile prestațiilor în cauză. Astfel, serviciile prestate de avocați în cadrul asistenței judiciare ar face obiectul unor dispoziții fiscale specifice, aceste prestații constituind o activitate de interes general, toți avocații care efectuează prestațiile menționate ar beneficia de o recunoaștere și de un regim similar, iar costurile acestora ar fi asumate parțial sau total de stat.

25 Pe de altă parte, stabilitatea legăturii dintre stat și avocați, presupunând că reprezintă un criteriu pertinent, ar fi asigurat de faptul că prestațiile în cauză fac obiectul articolului 279 litera f) din CGI. În plus, deși nu toți avocații se ocupă în mod necesar cu misiuni regulate de asistență judiciară, fiecare dintre aceștia ar putea, în orice moment, să fie desemnat de președintele camerei sau de decanul ordinului și ar fi obligat să urmeze această solicitare.

26 În ceea ce privește a doua condiție, Republica Franceză consideră că avocații care prestează servicii în cadrul asistenței judiciare sunt angajați în activități de asistență și securitate socială în măsura în care asistența judiciară ar contribui la garantarea accesului la justiție pentru persoanele cele mai defavorizate, drept al cărui caracter fundamental ar fi în special recunoscut la articolul 47 al treilea paragraf din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, proclamată la 7 decembrie 2000 la Nisa (JO C 364, p. 1), astfel cum a fost adaptată la 12 decembrie 2007 la Strasbourg (JO C 303, p. 1).

27 Republica Franceză propune, în acest context, un număr de patru indicii în lumina cărora aceasta consideră că este posibil să se determine dacă o organizație este angajată în activități de asistență și securitate socială, și anume urmărirea unui obiectiv social în favoarea persoanelor defavorizate, punerea în aplicare a solidarității naționale prin intermediul unui mod de finanțare redistributiv, caracterul nelucrativ al serviciilor prestate și constrângerile exorbitante cărora le este supus prestatorul.

28 În ceea ce privește, în special, aceste din urmă două indicii, Republica Franceză subliniază că asistența menționată are un caracter nelucrativ, în măsura în care remunerarea forfetară nu ar permite avocaților să acopere costul prestațiilor lor. În plus, în cadrul asistenței judiciare, avocatul ar fi supus unor constrângeri speciale, dat fiind că ar fi obligat să se supună desemnărilor

care îi sunt încredințate în această privință și să accepte astfel să efectueze în beneficiul persoanelor defavorizate prestații remunerate de stat la un nivel inferior costului lor de prestare.

29 Republica Franceză adaugă că, pentru a califica o prestație drept „activități de asistență și securitate socială”, luarea în considerare a finalității și a destinatarilor acesteia nu este incompatibilă cu luarea în considerare a naturii și a conținutului său. Dimpotrivă, calificarea unei prestații rezultă în mod frecvent din coroborarea acestor diferite elemente. Astfel, activități care au conținutul și natura identice ar trebui, potrivit nivelului de resurse al destinatarilor acestora, să fie privite sau să nu fie privite ca activități de asistență socială.

30 Astfel, ar trebui să se facă distincție între funcția tradițională a avocatului care acționează în sectorul liber și activitatea avocatului care asistă un beneficiar al asistenței judiciare. Dacă serviciile prestate în cele două cazuri ar fi identice, finalitatea socială și caracterul redus al veniturilor beneficiarilor ar concura în a conferi prestațiilor de asistență judiciară acordate de avocat natura unei activități de asistență socială.

Aprecierea Curții

31 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că Comisia poate solicita constatarea unei neîndepliniri a obligațiilor cuprinse în versiunea inițială a unui act comunitar modificat sau abrogat ulterior, care au fost menținute prin noi dispoziții (Hotărârea din 5 octombrie 2006, Comisia/Belgia, C-275/04, Rec., p. I-9883, punctul 35, și Hotărârea din 11 decembrie 2008, Comisia/Italia, C-174/07, punctul 31).

32 În speță, părțile sunt de acord că obligațiile care rezultă din articolul 96 și din articolul 98 alineatul (2) din Directiva 2006/112 corespund celor aplicabile deja înainte de intrarea în vigoare a acestei directive în temeiul articolului 12 alineatul (3) litera (a) din Așasea directivă. În consecință, Comisia poate invoca, în contextul prezentei proceduri, pretinsa neîndeplinire a obligațiilor, chiar și în condițiile în care s-a întemeiat, în scrisoarea de punere în întârziere și în avizul motivat, pe dispozițiile corespunzătoare din Așasea directivă, care era aplicabilă în acel moment.

33 În ceea ce privește fondul prezentei acțiuni, părțile nu sunt de acord cu privire la aspectul dacă serviciile prestate de avocați, de avocați de pe lângă Conseil d'État și de pe lângă Cour de cassation și de avoués în cadrul asistenței judiciare, astfel cum sunt prevăzute la articolul 279 litera f) din CGI, constituie prestații de servicii de către organizații recunoscute ca având un caracter social de către statele membre și angajate în activități de asistență și securitate socială, în sensul punctului 15 din anexa III la Directiva 2006/112, astfel încât Republica Franceză este autorizată în temeiul articolului 98 alineatul (2) din această directivă să aplice o cotă redusă de TVA prestațiilor menționate.

34 În absența, în Directiva 2006/112, a unei definiții a noțiunii „prestarea de servicii de către organizații recunoscute ca având un caracter social de către statele membre și angajate în activități de asistență și securitate socială”, prevăzut la punctul 15 din anexa III menționat, această noțiune trebuie interpretată în lumina contextului în care se situează în cadrul Directivei 2006/112 (a se vedea, prin analogie, Hotărârea Comisia/Spania, citată anterior, punctul 17, și Hotărârea din 18 martie 2010, Erotic Center, C-3/09, nepublicată încă în Repertoriu, punctul 14).

35 În această privință, din articolul 98 din Directiva 2006/112 rezultă că statele membre pot aplica fie una, fie două cote reduse prin derogare de la principiul potrivit căruia este aplicabilă cota standard. În plus, potrivit acestei dispoziții, cotele reduse de TVA se aplică numai livrărilor de bunuri și prestațiilor de servicii din categoriile prevăzute în anexa III la această directivă. Or, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că dispozițiile care au caracter de derogare de la un

principiu sunt de strictă interpretare (a se vedea în special Hotărârile citate anterior Comisia/Spania, punctele 18 și 19, precum și jurisprudența citată, și Erotic Center, punctul 15).

36 Ținând seama de obiectivele urmărite de legiuitor, Curtea a constatat deja în raport cu noțiunea „organizații recunoscute ca având un caracter social de către statele membre”, în lumina articolului 13 secțiunea A alineatul (1) litera (g) din A șasea directivă, care corespunde articolului 132 alineatul (1) litera (g) din Directiva 2006/112, că aceasta este în principiu suficient de largă pentru a include persoanele fizice și entitățile private care urmăresc un scop lucrativ (a se vedea Hotărârea din 7 septembrie 1999, Gregg, C-216/97, Rec., p. I-4947, punctul 17, Hotărârea din 3 aprilie 2003, Hoffmann, C-144/00, Rec., p. I-2921, punctul 24, precum și Hotărârea Kingscrest Associates și Montecello, citată anterior, punctele 35 și 47).

37 Astfel, deși termenul „organizație” sugerează existența unei entități individualizate care îndeplinește o funcție specială, nimic nu se opune ca aceste condiții să fie îndeplinite de persoane fizice (a se vedea Hotărârile citate anterior Gregg, punctul 18, și Hoffmann, punctul 24). În același mod, deși urmărirea unui scop lucrativ constituie un criteriu pertinent care trebuie luat în considerare pentru a determina dacă o organizație prezintă un caracter social, aceasta nu exclude în toate situațiile existența unui astfel de caracter (a se vedea Hotărârea Kingscrest Associates și Montecello, citată anterior, punctul 46).

38 Niciun motiv nu justifică îndepărtarea de această analiză în ceea ce privește categoria prevăzută la punctul 15 din anexa III la Directiva 2006/112. Dimpotrivă, astfel cum a subliniat avocatul general în special la punctul 84 din concluzii, analiza menționată efectuată în raport cu o dispoziție privind scutirile de TVA este valabilă cu atât mai mult pentru anexa III referitoare la reducerile de cotă de TVA.

39 Rezultă că, în cadrul asistenței judiciare, avocații, avocații de pe lângă Conseil d'État și de pe lângă Cour de cassation și avoués nu sunt, *a priori*, excluși de la categoria prevăzută la punctul 15 din anexa III la Directiva 2006/112, din cauza simplului fapt că este vorba de entități private care urmăresc un scop lucrativ.

40 Cu toate acestea, pentru a putea să se încadreze în această categorie, trebuie în plus ca acești avocați și avoués să fie efectiv recunoscuți de statele membre ca având un caracter social și ca fiind angajați în activități de asistență și securitate socială.

41 Din jurisprudență rezultă că statele membre dispun de o putere de apreciere pentru a recunoaște un caracter social anumitor organizații. Totuși, această putere de apreciere trebuie exercitată în conformitate cu dreptul comunitar și, în special, cu respectarea limitelor permise de Directiva 2006/112 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 septembrie 2002, Kügler, C-141/00, Rec., p. I-6833, punctele 54-57, Hotărârea Kingscrest Associates și Montecello, citată anterior, punctele 51 și 52, precum și Hotărârea din 9 februarie 2006, Stichting Kinderopvang Enschede, C-415/04, Rec., p. I-1385, punctul 23).

42 Aceste limite sunt depășite în special dacă un stat membru recunoaște unor organizații un caracter social pentru a aplica o cotă redusă de TVA anumitor prestări de servicii oferite de acestea cu nerespectarea chiar a conținutului punctului 15 din anexa III la Directiva 2006/112.

43 În această privință, trebuie să se constate că din conținutul punctului 15 menționat rezultă în mod clar că acesta nu autorizează statele membre să aplice o cotă redusă de TVA tuturor prestărilor de servicii cu caracter social, ci numai celor acordate de organizații care răspund dublei cerințe de a avea ele însele un caracter social și de a fi angajate în activități de asistență și securitate socială.

44 Or, voin?a legiuitorului Uniunii de a oferi posibilitatea aplic?rii unei cote reduse numai în cazul prest?rilor de servicii acordate de organiza?ii care r?spund acestei duble cerin?e ar fi contracarat? dac? un stat membru ar fi liber s? califice entit?ile private care urm?resc un scop lucrativ drept organiza?ii în sensul punctului 15 men?ionat datorit? simplului fapt c? aceste entit?i presteaz? ?i servicii cu caracter social.

45 Reiese c?, pentru a respecta con?inutul punctului 15 din anexa III la Directiva 2006/112, un stat membru nu poate s? aplice o cot? redus? de TVA unor prest?ri de servicii acordate de entit?i private care urm?resc un scop lucrativ numai în temeiul aprecierii caracterului acestor servicii, f?r? a ?ine seama în special de obiectivele urm?rite de aceste entit?i apreciate în ansamblul lor ?i de stabilitatea angajamentului social al acestora.

46 În spe??, se impune constatarea c?, având în vedere obiectivele sale globale ?i lipsa de stabilitate a unui eventual angajament social, categoria profesional? a avoca?ilor ?i a avoués în general, astfel cum este prev?zut? la articolul 279 litera f) din CGI, nu poate fi considerat? ca prezentând un caracter social.

47 Prin urmare, chiar presupunând c? serviciile prestate de avoca?i ?i de avoués în cadrul asisten?ei judiciare au un caracter social ?i pot fi calificate drept „angaja[re] în activit?i de asisten?? ?i securitate social?”, aceast? împrejurare nu este suficient? pentru a conchide, în spe??, c? avoca?ii ?i avoués respectivi pot fi califica?i drept „organiza?ii recunoscute ca având un caracter social de c?tre statele membre ?i angajate în activit?i de asisten?? ?i securitate social?”, în sensul punctului 15 din anexa III la Directiva 2006/112.

48 În aceste condi?ii, trebuie s? se considere c? ac?iunea introdus? de Comisie este întemeiat?.

49 Prin urmare, se impune constatarea c?, prin aplicarea unei cote reduse de TVA serviciilor prestate de avoca?i, de avoca?ii de pe lâng? Conseil d'État ?i de pe lâng? Cour de cassation ?i de avoués, pentru care ace?tia sunt remunera?i integral sau par?ial de stat în cadrul asisten?ei judiciare, Republica Francez? nu ?i?a îndeplinit obliga?iile care îi revin în temeiul articolului 96 ?i al articolului 98 alineatul (2) din Directiva 2006/112.

Cu privire la cheltuielile de judecat?

50 În temeiul articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedur?, partea care cade în preten?ii este obligat?, la cerere, la plata cheltuielilor de judecat?. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Franceze la plata cheltuielilor de judecat?, iar Republica Francez? a c?zut în preten?ii, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecat?.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declar? ?i hot?r?te:

1) **Prin aplicarea unei cote reduse a taxei pe valoarea ad?ugat? serviciilor prestate de avoca?i, de avoca?ii de pe lâng? Conseil d'État ?i de pe lâng? Cour de cassation ?i de avoués, pentru care ace?tia sunt remunera?i integral sau par?ial de stat în cadrul asisten?ei judiciare, Republica Francez? nu ?i?a îndeplinit obliga?iile care îi revin în temeiul articolului 96 ?i al articolului 98 alineatul (2) din Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea ad?ugat?.**

2) **Oblig? Republica Francez? la plata cheltuielilor de judecat?.**

Semn?turi

* Limba de procedur?: franceza.